

існування, можна спостерігати й зменшення рівня корумпованості на всіх рівнях. Отже кожне суспільство, кожна нація сама обирає шлях свого цивілізаційного розвитку і таким чином зумовлює сучасний і майбутній стан речей, організовує певним чином свою життєдіяльність, тобто ефективний механізм подолання корупції як негативного суспільного явища цілком залежить від нас самих, нашого ставлення до проблеми і поведінки у соціумі.

Коцинець Віктор Васильович,
начальник відділу підготовки
прокурорів з організації роботи в
органах прокуратури та викладання
професійної етики Національної
академії прокуратури України, доктор
юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ ПІД ЧАС ФОРМУВАННЯ ОРГАНІВ СУДОВОЇ ВЛАДИ ТА ПРОКУРАТУРИ

На сьогодні Конституція України [1] визначає порядок функціонування органів судової влади та прокуратури в спільному розділі VIII «Правосуддя».

На нашу думку, доцільно звернути увагу на двох аспектах реалізації антикорупційної політики держави при формуванні органів судової влади та прокуратури:

- безпосереднє формування органів судової влади та прокуратури;
- добір кандидатів на посаду судді і прокурора.

Як запобіжники протидії корупції, у зазначених випадках, законодавець обов'язковими визначив:

- участь іноземців або представників міжнародних організацій у конкурсних комісіях;
- перевірку доброчесності кандидатів на посаду судді чи прокурора.

Щодо формування органів судової влади слід виділити наступні моменти: утворення Вищою радою правосуддя відповідно до статті 95-1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [2] конкурсної комісії для проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, до складу якої входять:

- 1) три особи, обрані Радою суддів України з числа її членів;
- 2) три особи з числа міжнародних експертів, запропонованих міжнародними та іноземними організаціями, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції відповідно до міжнародних договорів України, до складу Громадської ради міжнародних експертів, утвореної відповідно до [Закону України](#) «Про Вищий антикорупційний суд» [3];

- утворення відповідно до Закону України «Про Вищу раду правосуддя»[4] Комісії з питань добросовісності та етики при Вищій раді правосуддя з метою забезпечення прозорості і підзвітності членів Вищої ради правосуддя та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, у склад якої входять:

1) три члени Вищої ради правосуддя;

2) три особи з числа міжнародних експертів, запропонованих міжнародними та іноземними організаціями, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції відповідно до міжнародних договорів України, до складу Громадської ради міжнародних експертів, утвореної відповідно до [Закону України](#) «Про Вищий антикорупційний суд»;

- утворення відповідно до статті 9 [Закону України](#) «Про Вищий антикорупційний суд» Вищою кваліфікаційною комісією суддів України Громадської ради міжнародних експертів для сприяння їй у підготовці рішень з питань призначення на посади суддів Вищого антикорупційного суду, у складі шести членів, які призначаються виключно на підставі пропозицій міжнародних організацій, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції відповідно до міжнародних договорів України.

При цьому, членами Громадської ради міжнародних експертів можуть бути призначені громадяни України чи іноземці, які мають бездоганну ділову репутацію, високі професійні та моральні якості, суспільний авторитет, мають досвід роботи в інших країнах не менше ніж п'ять років із здійснення процесуального керівництва, підтримання державного обвинувачення в суді чи здійснення судочинства у справах, пов'язаних з корупцією.

На час участі членів Громадської ради міжнародних експертів у процедурах відбору кандидатів на зайняття посади суддів Вищого антикорупційного суду їм встановлюється [винагорода](#) у розмірі посадового окладу судді Верховного Суду. Члени Громадської ради міжнародних експертів, які постійно не проживають на території України, мають право на [компенсацію витрат на проживання в Україні та переїзд](#).

Член Громадської ради міжнародних експертів зобов'язаний відмовитися від участі у зборі інформації про кандидата, розгляді питання про відповідність кандидата на посаду судді Вищого антикорупційного суду, якщо член Громадської ради міжнародних експертів перебуває чи перебував в особистих чи ділових стосунках із кандидатом на посаду судді Вищого антикорупційного суду, причетний до справ, які розглядав чи розглядає суддя, який є кандидатом на посаду судді Вищого антикорупційного суду, та/або у разі наявності іншого конфлікту інтересів або обставин, що можуть вплинути на об'єктивність чи неупередженість під час прийняття членом Громадської ради міжнародних експертів рішення щодо кандидата на посаду судді Вищого антикорупційного суду.

Проблемними у цьому аспекті є певна непрозорість у виборі експертів, їх фінансуванні, та менших кваліфікаційних вимогах щодо стажу роботи (5 років) ніж до самих кандидатів, наприклад на посаду судді антикорупційного суду (10 років) та заборона роботи в правоохоронних органах (10 і 5 років відповідно). Відповідна інформація підвищила б довіру до таких інституцій. Окрім того, відмова від участі у роботі таких комісій, за певних обставин, передбачена тільки для членів Громадської ради міжнародних експертів.

Добір до органів прокуратури, відповідно до розділу II «Прикінцеві і перехідні положення» Закону України «Про прокуратуру» [5] на даний час проходить через:

- атестацію прокурорів, яка проводиться кадровими комісіями Офісу Генерального прокурора, кадровими комісіями обласних прокуратур, утворених Генеральним прокурором у складі 3 особи від Генерального прокурора, 3 особи з числа міжнародних експертів, запропонованих міжнародними та іноземними організаціями, з якими Україна співпрацює у сфері запобігання та протидії корупції;

- призначення на адміністративні посади після відповідного схвалення Комісією з добору керівного складу органів прокуратури, складі і положення про яку затверджуються Генеральним прокурором.

Слід зазначити, що і судді і прокурори зобов'язані подавати:

- декларацію доброчесності і родинних зв'язків;
- декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Окрім того, відповідно до частини 5 статті 19 Закону України «Про прокуратуру» прокурор зобов'язаний щорічно проходити таємну перевірку доброчесності, яку проводять підрозділи внутрішньої безпеки в [порядку](#), затвердженому Генеральним прокурором.

Щодо суддів, відповідно до статті 59 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», з метою встановлення відповідності рівня життя судді наявному у нього та членів його сім'ї майну і одержаним ними доходам, проводиться моніторинг способу життя судді, може бути проведений на вимогу Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Вищої ради правосуддя, моніторинг способу життя судді.

Зібрана за результатами таких заходів інформація аналізується відповідними комісіями, та надається їй фахова оцінка.

Таким чином ми можемо констатувати значну роль громадськості у реалізації антикорупційної політики держави при формуванні органів судової влади та прокуратури.

Список використаних джерел

1. Конституція України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1402-19>.

3. [Закон України «Про Вищий антикорупційний суд»](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#п6_1) [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2447-19#п6_1.
4. Закон України «Про Вищу раду правосуддя» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19>.
5. Закону України «Про прокуратуру» [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1697-18>.

Кравчук Олексій Олегович,
суддя Вишого антикорупційного суду,
доктор юридичних наук, доцент

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ЯК КАТЕГОРІЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО ПРАВА

Відносно нова в правовому регулюванні і в управлінській термінології в Україні, категорія «конфлікт інтересів» на сьогодні є однією з найважливіших, що визначають систему заходів протидії корупції. Вона стосується найбільш широкого (в порівнянні з більшістю інших категорій антикорупційного права) загалу осіб, у яких можуть виникати корупційні ризики. Конфлікт інтересів був і є предметом розгляду в наукових роботах значної кількості вчених у сфері права та управління. Однак на практиці із розумінням і застосуванням положень чинного законодавства щодо конфлікту інтересів виникають питання, що іноді пов'язані з нерозумінням та/або небажанням її застосовувати, а іноді з якістю відповідних правових норм. При цьому серед адміністративних порушень, пов'язаних з корупцією, протоколи за правопорушення у вигляді неповідомлення про наявність реального конфлікту інтересів (ч. 1 ст. 172-2 КУпАП) та вчинення дій чи прийняття рішень в умовах реального конфлікту інтересів (ч. 2 ст. 172-2 КУпАП) складаються НАЗК найчастіше [1].

Конфлікт інтересів у реальному повсякденному (не службовому) житті трапляється чи не постійно. Коли два інтереси конкурують, особа, зважаючи на свою систему цінностей, цілей і завдань на певний момент, у необхідних випадках, з урахуванням також правових та інших суспільних приписів, обмежень і заборон, надає перевагу певному з інтересів, і намагається його реалізувати. Часто конфлікт інтересів у повсякденному житті пояснюється обмеженістю ресурсів, що традиційно визнається однією з основних економічних проблем. Натомість у службовій діяльності в особи є більш чітко визначені юридичні обов'язки, які зобов'язують її діяти певним чином - в інтересах служби (в даному випадку поняття служби ми розуміємо в широкому сенсі).

Як впливає з аналізу визначень відповідних понять, передбачених Законом України «Про запобігання корупції» (далі -